

Nr 327

Av herr **Håstad m. fl.**, om inrättande av en personlig professur vid Stockholms högskola för docenten **Sven B. F. Jansson**.

Som det framgår av statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, punkten om Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens avlöningsanslag, har akademien i sina petita till årets riksdag gjort framställning om en personlig professur åt förste antikvarien vid akademien, docenten vid Stockholms högskola **Sven B. F. Jansson**. Kungl. Maj:t har dock, utan särskild motivering, inte tagit upp denna framställning i sina äskanden till riksdagen. Då denna framställning blott delvis är refererad i statsverkspropositionen, anse vi oss först för att klargöra frågan böra in extenso återge densamma:

»I sina anslagsäskanden för budgetåret 1952/53 anmälde vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, att professorn **E. Wessén** inom akademien väckt förslag om inrättande vid akademien av en personlig professur i runologi för antikvarien hos riksantikvarieämbetet, docenten vid Stockholms högskola **Sven B. F. Jansson**. I anslutning härtill framhöll akademien, att akademien funnit sig böra närmare utreda förutsättningarna för inrättande av en dylik professur samt att akademien, därest utredningen därtill gäve anledning, avsåge att till Kungl. Maj:t avlåta framställning om anslag för ändamålet. Inom akademien tillsattes där- efter en kommitté för verkställande av den ovannämnda utredningen med uppdrag tillika att inhämta sådana yttranden av sakkunniga, vartill kommittén kunde finna anledning. Till ledamöter av kommittén utsågos professorerna **Wessén**, **Bernhard Karlgren** och **Dag Strömbäck**.

Sedan kommittén i skrivelse till akademien den 1 oktober 1951 förklarar sig livligt tillstyrka inrättandet av den ifrågavarande professuren och därvid till stöd för sin mening åberopat utlåtanden från danska och norska sakkunniga, avlät akademien den 2 oktober 1951 en underdånig framställning, däri akademien hemställde, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att *dels* medgiva, att för docenten **Sven B. F. Jansson** måtte fr. o. m. den 1 juli 1952 inrättas en personlig befattning såsom professor i runologi vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, *dels* besluta, att **Jansson** skulle såsom innehavare av den föreslagna professorsbefattningen vara i avlönings- och pensionshänseende likställd med universitetsprofessor, *del ock* anvisa för ifrågavarande ändamål erforderliga medel.

Vid anmälan den 2 januari 1953 av detta ärende för Kungl. Maj:t förklarade departementschefen sig ense med akademien om att **Jansson** även

i framtiden borde beredas möjlighet att odelat ägna sina krafter åt runologien, i första hand den nu pågående runinventeringen, och att det vore angeläget, att Jansson för dessa uppgifter knötes fastare till akademien än vad då vore fallet. Departementschefen ansåge sig emellertid icke kunna biträda akademiens förslag om en personlig professur för Jansson utan föreslog, att för honom inrättades en personlig tjänst såsom förste antikvarie i lönegrad Ca 31, med vakanssättning av en av Jansson dåmera innehavd antikvarietjänst i Ce 27. Kungl. Maj:t framlade i enlighet härmed förslag till riksdagen.

I en av herr Håstad med flera inom andra kammaren väckt motion (II: 155) hemställdes i anledning härav, att en personlig professur i runologi måtte inrättas för Jansson vid vitterhetsakademien.

Statsutskottet uttalade i utlåtande nr 8, att utskottet delade departementschefens uppfattning om vikten av att Jansson för framtiden bereddes möjlighet att odelat ägna sina krafter åt runologien, i första hand åt den pågående runinventeringen. Utskottet biträdde därför Kungl. Maj:ts förslag om inrättande för Jansson av en personlig tjänst såsom förste antikvarie med ovannämnda uppgifter. Med anledning av det i motionen framställda yrkandet, vilket utskottet icke funnit sig böra biträda, ville utskottet framhålla önskvärdheten av att Kungl. Maj:t även i fortsättningen hade sin uppmärksamhet riktad på den lämpliga formen för Janssons anknytning till akademien.

Riksdagen beslöt också i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

I sina anslagsäskanden den 28 augusti 1953 erinrade akademien om sin underdåniga framställning den 2 oktober 1951, däri akademien begärt inrättande av en professur i runologi för att omhändertaga de för vårt land mycket betydelsefulla forskningsuppgifter, som stode i samband med det av akademien ledda insamlings- och utgivningsarbetet av Sveriges runskrifter. Akademien anförde vidare: Det bör med tacksamhet erkännas, att denna viktiga fråga har förts ett steg framåt mot sin lösning genom att 1953 års riksdag beviljade medel för en förste antikvarietjänst åt Jansson. Akademien ville emellertid, under hänvisning till vad som sagts i akademiens underdåniga framställning den 2 oktober 1951, framhålla, att en professur i runologi kvarstode såsom ett angeläget önskemål, vilket akademien avsåge att snarligen upptaga till förnyad behandling.

Akademien tillåter sig nu att bringa denna betydelsefulla fråga i erinran. De skäl som tala för inrättande av en personlig professur för förste antikvariern Jansson äro utförligt redovisade i akademiens underdåniga framställning den 2 oktober 1951, till vilken akademien torde få hänvisa.

Enligt akademiens mening är Janssons kompetens och skicklighet så väl vitsordad av svensk och nordisk sakkunskap, att en personlig professur i runologi framstår som den riktiga löningen. Att Jansson äger full professorskompetens såväl i detta ämne som även i isländsk filologi, har in-

tygats av sakkunniga. Om nu Jansson avstår från att konkurrera om universitetsprofessorerna i nordiska språk, måste det anses skäligt, att han erhåller en därmed likartad anställning, som gör det möjligt för honom att helt ägna sin arbetskraft åt runologien. Det är enligt akademiens mening av eminent vikt att så sker och att därigenom den möjlighet, som just nu förefinnes att avsluta runverket och vetenskapligt bearbeta det insamlade materialet, på bästa sätt tillvaratages.

Akademien vill, under hänvisning till sin ovannämnda framställning den 2 oktober 1951, erinra om att de svenska runinskrifterna äro av enastående betydelse ej blott för svensk historia och språkvetenskap, utan även ha ett allmänt nordiskt intresse och ha tilldragit sig stor internationell uppmärksamhet.

En vetenskaplig institution för runologi finnes sedan lång tid tillbaka vid akademien, och den har under senare år kraftigt utvecklats icke minst genom Janssons insatser. Det är den enda runologiska institution, som existerar i vårt land. För forskningens ändamålsenliga bedrivande är det av praktisk vikt, att ett oavlåttligt samarbete äger rum med den arkeologiska, konsthistoriska och tekniska verksamhet, som bedrivs vid riksans antikvarieämbetet och akademiens vetenskapliga institutioner. Ett intimt samarbete på dessa närstående arbetsfält är av betydelse för en framgångsrik bearbetning av det runologiska materialet. Det är därför naturligt, att professuren i runologi knytes till akademien, på likartat sätt som professuren i östasiatisk arkeologi anslutits till akademien eller exempelvis professuren i nordisk folklivsforskning till Nordiska museet.»

Med åberopande av akademiens motivering förorda vi att en personlig professur i runologi inrättas för docent Jansson på sätt akademien föreslår. Skulle denna framställning vinna riksdagens bifall förutsätta vi att docent Jansson förbindes att i viss utsträckning meddela akademisk undervisning vid Stockholms högskola; så är fallet med de professorer vid Ostasiatiska samlingarna resp. nordiska museet som akademiens framställning hänvisar till.

Emellertid har det tidigare framhållits, att tveksamhet yppats om lämpligheten att inrätta professorer vid akademierna eller museerna. Det kan nämnas att professuren vid nordiska museet tillkom genom en donation, likaså att professor Karlgren innan han utnämndes till chef för Ostasiatiska samlingarna i många år varit professor vid Göteborgs högskola. Om statsmakterna fortfarande skulle hysa denna tvekan och således ej vilja skapa ett prejudikat med professur vid akademier och museer — och härvid bortses då givetvis från Konstakademien och naturhistoriska riksmuseet med dessas särskilda ställning och uppgifter för undervisning och vetenskaplig forskning — vilja vi med beaktande härav föreslå en annan anordning i fråga om docent Jansson.

Vi föreslå alternativt att docent Jansson med bibehållande av sin anställ-

ning som förste antikvarie vid Vitterhetsakademien förordnas som personlig professor vid Stockholms högskola. Från Stockholms högskolas anslag utbetalas till honom skillnaden mellan en professorslön och den lön i Ca 31, i vilken hans antikvarietjänst är lönegradsplacerad. Hans huvudsakliga tjänstgöring skall såsom hittills fullgöras inom Vitterhetsakademien, och givetvis skall det enligt statsmakternas intentioner när hans nuvarande tjänst beslöts vara hans centrala uppgift att fullfölja det arbete med det stora runverket, som han har de sällsynta kvalifikationerna och det enastående personliga intresset för. Å andra sidan måste det vara ett stort kulturintresse, att Janssons vetenskapliga kapacitet på de områden som han sysslat med utnyttjas i den vetenskapliga undervisningen och direkt förmedlas till de nya generationerna av »nordister». Docent Janssons ovanliga förmåga som stimulerande föreläsare — inte minst dokumenterad för och uppskattad av svensk radiopublik — talar ytterligare för att han beredes tillfälle att delta i akademisk undervisning. Emellertid bör hans undervisningsskyldighet icke göras större än att hans huvudsakliga arbete koncentreras på runverket. Hans akademiska tjänstgöring torde böra givas ungefär samma omfattning som professor Karlgrens eller chefen för etnografiska museet professor Linnés.

Då det inte blott är Stockholms högskola utan även övriga lärosäten som ha intresse av direkt undervisning i runologi för studerande i nordiska språk, synes det oss lämpligt att docent Jansson, om han såsom vi föreslå förordnas till professor vid Stockholms högskola, förbindes att, om de tre universiteten så önska, årligen ge en kurs i runologi vid dessa. Kursen bör lämpligen koncentreras till ett visst antal föreläsningar eller seminarier under förslagsvis en vecka. Eftersom kursen rimligen bör vara ungefär densamma vid våra lärosäten, kan den ej kräva så mycket förberedelser att runverket skulle behöva bli lidande. Dessutom kan docent Jansson förena dessa besök vid universiteten med de fältundersökningar rörande runstenar eller andra studier, som han brukar företaga i sin tjänst i Vitterhetsakademien. Vid Stockholms högskola borde docent Jansson liksom tidigare dessutom lämna undervisning i forn- och nyisländska, det andra område på vilket han är en erkänd kapacitet; i dessa dagar utkommer för övrigt den hittills största isländsk-svenska ordboken, utgiven av docent Jansson. För Stockholms högskolas del skulle ett förordnande av docent Jansson som professor med viss undervisning i runologi och isländska innebära att kursanslaget till undervisningen i nordiska språk kunde något minskas. Merkostnaden för den av oss föreslagna anordningen skulle alltså bli mindre än som motsvarar skillnaden mellan en professorslön och en lön i Ca 31. Eftersom docent Janssons tjänstgöring enligt ovanstående förslag fortfarande till större delen skall knytas till akademien torde hans ställning i fakultet och lärarråd böra få samma begränsning som för närvarande gäller för exempelvis professor Karlgren.

Skulle det visa sig att det fortfarande av principiella skäl »tar emot» att inrätta en professur för docent Jansson vid Vitterhetsakademien, tro vi oss här ovan ha anvisat en lösning, som helt och fullt tillgodoser akademiens intresse av att runverkets fullföljande garanteras och samtidigt ger docent Jansson den ställning i den vetenskapliga världen, som hans sällsynta förtjänster som runforskare och filolog och hans osedvanligt stimulerande kulturpersonlighet meriterar honom till. Denna lösning skulle därtill göra det lättare att utnyttja honom för undervisningen i runologi vid alla våra lärosäten. Väsentligast för oss är dock att oavsett formen docent Jansson med bibehållande av runverket som huvuduppgift ges ställningen som professor. De svenska runorna inta en så ensamstående och märklig plats i världen att redan denna omständighet motiverar en professur när en erkänd specialist finnes att tillgå. Det bör till sist påpekas, att en lön i Ca 31 ej är högre än den som en filosofie licentiat nu utan särskilda meriter lätt kan erhålla som läroverkslektor och två lönegrader lägre än den som samme licentiat får om han utnämnes till seminarielektor. Den ställning som docenten Jansson nu har kan därför inte anses ens motsvara billighetens krav.

I bilagor återge vi några uttalanden av ledande vetenskapsmän i Norden rörande det svenska runverket.

Med stöd av vad ovan anförts få vi hemställa,

dels att riksdagen måtte besluta att från och med utgången av budgetåret 1955/56 inrätta en personlig professur för docenten Sven B. F. Jansson, med bibehållande av hans ställning som förste antikvarie vid Vitterhetsakademien;

dels ock att riksdagen, därest den ej skulle vilja inrätta denna professur vid akademien, måtte inrätta professuren vid Stockholms högskola, där docent Jansson på sätt närmare anges i motionen skulle ha en begränsad tjänstgöring, omfattande även skyldighet att meddela koncentrerade kurser i runologi vid samtliga lärosäten i riket.

Stockholm den 26 januari 1955

Gunnar Helén
Gunnar Larsson
i Luttra

Martin Skoglund
Frans Severin

Elis Håstad
Edvin Jacobsson
P. L. Orgård

Transumt

Översättning

ISLANDS UNIVERSITET
UNIVERSITAS ISLANDIAE

Reykjavik den 19 januari 1953.

Humanistiska fakulteten vid Islands universitet uttalar enhälligt, att docenten Sven B. F. Jansson är utomordentligt kvalificerad för en professur i runologi. Han är väl känd av fakultetens medlemmar sedan han var lärare i svenska vid universitetet åren 1936—38 och år 1949 (vårterminen), ett arbete som han skötte mycket väl. Därvid tillägnade han sig solid kunskap i fornisländska och nyisländska som levande språk. Denna hans skicklighet i språket och hans behärskning av den fornvästnordiska litteraturens historia visade han på ett utmärkt sätt i sin doktorsavhandling Sagorna om Vinland I (1944). Såväl kännedom om det västnordiska språket som ett levande språk och den gamla litteraturen torde vara av betydelse för en forskare, som rannsakat svensk vikingatid. Därefter har docenten Jansson särskilt arbetat med undersökningen av svenska runinskrifter och varit utgivare, tillsammans med professor Elias Wessén, av det stora svenska runverket och skrivit vetenskapliga uppsatser i runologi. Läget är nu det, att han måste räknas till Nordens främste på detta område.

Vi vilja likaledes tillåta oss att uttala vår åsikt, att det är mycket tillbörligt, att en särskild professur i runforskning inrättas i Sverige, eftersom de svenska runinskrifterna utan tvivel måste räknas till de viktigaste samtidskällorna för den nordiska kulturen under vikingatiden och de närmast föregående århundradena. Vetenskaplig runforskning har haft en både lång och lysande historia i Sverige.

Enligt vad ovan har uttalats är det sålunda den humanistiska fakultetens vid Islands universitet enhälliga uppfattning, att det är önskvärt, att docent Sven B. F. Jansson skall bli utnämnd till professor i runforskning.

Med utmärkt högaktning

(sign.) Steingrímur J. Þorsteinsson

Dekanus för Humanistiska fakulteten vid Islands universitet

Herr Minister dr Helgi P. Briem,
Isländska Legationen
S t o c k h o l m.

Att ovanstående är en ordagrann översättning från det isländska originalet intygas härmed.

Stockholm den 26 januari 1953

Helgi P. Briem

ISLÄNSKA BESKICKNINGEN STOCKHOLM
(Stämpel)

Rätt transumerat, betygar:

B. Lord

U. Bomhagen

Avskrift

Med anledning av att frågan om en personlig professur i runologi just nu är aktuell i Sverige vill jag gärna ha sagt följande.

Helsingfors universitet befinner sig i den lyckliga situationen att vid sidan av sina ca 120 ordinarie professorer ha 28 rörliga professorer, vilka såsom personliga extraordinarie professorer tilldelas förtjänta forskare. Under senare tid har det varit en allmänt omfattad strävan att stärka de s. k. nationella vetenskapernas ställning genom att göra specialister i dessa fack till personliga professorer. Tack vare dessa åtgärder ha nationellt sett ytterst betydelsefulla forskningsresultat kunnat vinnas.

I Sverige, där motsvarande permanenta institution saknas, måste inrättandet av en personlig professur kunna motiveras med särskilt starka skäl. I det nu aktuella fallet är detta möjligt. Det är uppenbart, att runstensmaterialet har ett enastående källvärde för den svenska språk- och historieforskningen. Vården av detta material och tillrättalagningen därav för forskarna är en ytterst viktig svensk nationell och allmänt nordisk angelägenhet. Det är bland fackmännen endast en mening rådande om de personliga förutsättningarna hos den forskare, som avses placerad på denna professur, docenten Sven B. F. Jansson: kompetensen är tillförlitligt styrkt.

Att den svenska ortnamnsforskningen intar en ledande ställning beror icke minst på tillkomsten av en personlig professur i ortnamnsforskning i Uppsala. Det är min övertygelse att inrättandet av en personlig professur i runologi skulle skapa förutsättningar för ett liknande uppsving av den svenska runforskningen.

Helsingfors den 21 januari 1953

Olav Ahlbäck

Professor i nordisk filologi vid Helsingfors universitet

Rätt avskrivet, betygar å tjänstens vägnar:

Britta Ingvall

M.-B. Nilsson

Avskrift

Det har genom brev från en fackkollega i Stockholm kommit till min kännedom, att krafter äro i rörelse för upprättandet av en till Vitterhetsakademien knuten professur i runologi avsedd för docenten Sven B. F. Jansson. Anmodad att yttra mig om denna plan får jag säga, att dess förverkligande synes mig vara högeligen önskvärt. Sveriges skatt av runinskrifter är så stor, att deras studium kräver sin man helt. Den främsta runologiska uppgiften för närvarande torde vara fortsättningen av det runverk som Vitterhetsakademien grundlade i seklets början. Dess fortgång har på senare år i hög grad främjats av docenten Jansson. Om honom kunde beredas en tryggad ställning genom en professur, kan man hoppas, att han inom rimlig tid skall föra det stora verket till ett lyckligt slut.

Åbo, 22.1.1953

Rolf Pipping

professor i Svenska språket och nordisk filologi
vid Åbo Akademi

Rätt avskrivet; betygar å tjänstens vägnar:

Britta Ingvall

Avskrift

Aarhus, den 20 januari 1953

På given förledning er det mig magtpåliggende at give udtryk for et også inden for dansk forskning rådende ønske om, at det for det fellesnordiske sprogstudium så vigtige svenske runeværk og den med udgivelsen forbundne forskning må få sådanne betryggede kår — gennem et fast professorat i runologi — at værket og forskningen uden forsinkelse kan føres lykkeligt videre.

Peter Skautrup

professor i nordiske sprog ved Aarhus Universitet

Rätt avskrivet, betygar:

B. Lord

U. Bomhagen

Nr 328

Av herr **Henriksson**, om inrättande av åtta tjänster som ekonomibiträden vid Göteborgs universitet.

Vid Göteborgs universitet (dåvarande medicinska högskolan i Göteborg) inrättades med Kungl. Maj:ts medgivande från den 1 juli 1952 sju tjänster som biträden i lönegraden Cg 4. Biträdena skulle ersätta viss tidigare kollektivavtalsanställd personal för städning, diskning, m. m. Senare har Kungl. Maj:t vidare medgivit att en liknande tjänst, med motsvarande arbetsuppgifter och lönegradsplacering, inrättades vid dåvarande högskolans bakteriologiska institution. Övergången till löneplansanställning motiverades med att man önskade likartade anställningsformer som på andra liknande institutioner för motsvarande personal för att därigenom på bästa sätt kunna utnyttja ifrågavarande arbetskraft för de speciella behov som föreligger på vetenskapliga institutioner. Sådan möjlighet förelåg nämligen enligt högskolans mening inte på grundval av det kollektivavtal som tidigare förelåg och som avsåg allena städningsarbeten. Vid kommande budgetårsskifte har sålunda den nu tillämpade ordningen i flertalet fall prövats under tre års tid. Ifrågavarande tjänster fyller sålunda utan tvekan ett stadigvarande behov av arbetskraft och kommer också att göra detta under överskådlig tid framåt. Då heller inga andra sådana förhållanden som — enligt av Kungl. Maj:t till statens allmänna avlöningsreglemente